



**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XIX. Vtrum Angeli sint præditi libero arbitrio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

stentia est actus logicè tantum respectu essentiae. Quia essentia, præcindendo ab existentia, nec est potentia, neque quidquam in se intrinsecè, sed solum est per puram denominationem extrinsecam à causa, quæ potest illam ponere à parte rei, ut pluribus demonstratum est in Philosophia. Licet ergo, & existentia, & operatio æstuent eandem essentiam substantiæ, non propterea sunt duo actus eiusdem potentiae. Quia videlicet existentia, quæ est alter actus, non distinguitur realiter ab essentia, & potentia cuius est actus, ac proinde actus realiter distinctus à potentia est vnus tantum, nempe operatio.

Art. 2. Ad instantiam peculiarem circa distinctionem intellectus, & voluntatis. Si quælibet diuersitas actuum sufficeret ad multiplicandas realiter potentias, distinguendi essent realiter intellectus apprehensiuus, indicatiuus, & discursiuus, speculatiuus, & practicus, definitiuus, & diuisiuus, & sic de aliis eiusmodi, necnon de voluntate proportionaliter. Dicendum itaque est diuersitatem actuum inuicem subordinatorum non sufficere ad pluralitatem potentialium, ut patet in exemplis positis; actus autem intelligendi, & volendi sunt inuicem subordinati, ut patet, cum actus intelligendi omnes mediât, vel immediât ordinentur ad actus volendi, iidemque disponant potentiam, qui insunt, ad volendum, ut ponderatum est supra art. 7. fine. Ad confirmationem. Vnusquisque actus specificatur ex suo obiecto peculiari, potentia verò ex collectione omnium actuum inuicem subordinatorum, nec est vlus, qui multiplicet totidem potentias pro multiplicitate actuum, sicut multiplicat omnes singulos actus pro singulis quibulvis obiectis motibus formalibus.

Ad 5. Actio est modus determinans indifferentiam huius causæ ad hunc effectum. Implicat autem manifestè determinationem alicuius indifferentis finiti, ac limitati, esse indistinctam realiter ab ipso indifferenti. Præterea est de conceptu intellectus, & volitionis, ut sit ab ipso intelligente, & volente. Repugnat autem æquè manifestè substantiam aliquam creatam esse à realiter. Repugnat igitur aliquam substantiam creatam esse realiter indistinctam ab actu intelligendi, & volendi. Nulla porro similis ratio ostendit repugnantiam identitatis inter substantiam creatam, & creatam vim, ac potentiam producendi aliquem effectum. Nulla igitur est paritas. Immo est manifesta, disparitas, quia est è conuerso de conceptu substantiæ creatæ, ut per seipsam immediât sit potentia ordinata ad operationem, ut patet ex prædicto artic. 4.



QVÆSTIO XIX.

Vtrum Angeli sint præditi libero arbitrio?



IDENTVR non esse. Quia Angelus nec inter æqualia, nec inter inæqualia eligere libere potest naturaliter. Non quidem inter æqualia. Quia qui eligit, præfert partem electam parti neglectæ. Fieri autem non potest, ut præferatur æquale æquali, cognito ut tali, ut cognoscitur ab Angelo. Neque inter inæqualia. Quia minus bonum non potest eligi præ maiori bono, eisdemque præferri nisi per errorem, qui non cadit in Angelum circa naturalia. Qui verò non potest eligere alterum è duobus, nec alterum eligere libere potest. Ergo Angelus nullatenus est electiuus naturaliter aut vtens libertate circa bona natu-

ralia. Fieri autem supernaturaliter non potest, ut eligat libere, qui non est naturaliter electiuus.

2. Cui repugnat discursus, repugnat etiam electio libera. Quia electio est appetitus præconciati, atque concilium est discursus, & inquisitio quadam, ut habetur lib. 3. Ethic cap. 3. & lib. 6. cap. 9. Repugnat autem Angelis discursus, ut dictum est supra.

3. Si in Angelis daretur liberum arbitrium, in præstantioribus quibusque Angelis daretur maior libertas, eisdemque conueniret magis liberum arbitrium. Quia Angeli dissidentes inuicem specie, differunt penes magis, & minus, ut dictum est supra quæst. 4. ad 3. Vnde omnia quæ ipsis conueniunt, necesse est, ut differant similiter penes magis, & minus, cum sint substantiæ simplices. Ratio autem liberi arbitrij consistit in indiuisibili, ut per se patet. Ergo nequit Angelis inesse.

4. Quod naturali necessitate consequitur totam suæ perfectionis plenitudinem pro primo suæ existentiae instanti, nulla potest gaudere libertatis indifferentia, Angeli autem naturali necessitate consequuntur eiusmodi perfectionem, cum primum creantur. Quia non dependent eatenus à causis secundis operantibus cum mora temporis, ut dependent omnia sublunaria, sed à Deo immediât accipiunt omne suum bonum. Deus autem non differt sua bona, sed ea confert, cum primum existit capacitas eadem suscipiendi. Quod verò repugnat libertatis indifferentia habenti necessariò omne suum bonum, ex eo apparet, quia libertas indifferentiæ datur, in quocumque datur, ut præferendo meliora minus bonis perueniat laudabiliter, ac honorificè ad suum vltimum finem, idest ad cumulum omnium suorum bonorum. Quod repugnat habenti iam necessariò omne suum bonum.

Respondetur. Manifestum est ex sacris literis, Angelis conuenire liberum arbitrium. Quia conueniunt illis actus boni, & mali, meritorij, ac demeritorij, præmia, & pœnæ, ut infra ostendetur multiplici testimonio. Ratio est, quia ad intellectum necessariò consequitur libertas indifferentiæ. Intellectus enim est potentia vniuersalis complexens totam rationem entis, sub qua comprehenduntur plura bona inuicem impossibilia, quorum vtrumlibet haberi possit seorsim, & simul cum altero haberi non possit. Hoc autem posito, voluntas, quæ dirigitur intellectu, necesse est, ut sæpè constituatur inter extrema aliqua bona, quorum alterum necesse sit eligere, & respuere alterum, ut libuerit. Ergo si quidem datur in Angelis intellectus, & voluntas, necesse est, ut in eisdem detur liberum arbitrium cum libertate indifferentiæ ad eligendum inter plura inuicem impossibilia. De qua probatione videri plura possunt quæst. 12. de act. hum. præsertim artic. 8. in qua quæstione pluribus argumentis ostensum est inesse homini liberum arbitrium, quæ à fortiori idem conuincunt de Angelis, utpote perfectioribus in natura. Nempe libertas indifferentiæ est perfectio simpliciter simplex, utpote reddens suum subiectum laudis, & gloriæ capax, dominatiuum, beneficium, venerabile, & similia. Quæ de causa Deo etiam conuenit libertas, ideoque Angelis deesse non potest, qui sunt propinquiore Deo quam homo.

Ad 1. Angelus, & inter æqualia eligere libere potest, & inter inæqualia. Inter æqualia quidem. Quia fieri potest, ut illi occurrant aliqua duo, quorum alterum sit melius amplecti, quam vtrumque omittere, tamen omnino sint inter se æqualia, atque in tali casu vtrumlibet æqualium libere eligitur, ut ostensum est in illa quæst. 12. de act. hum. artic. 2. ad 3. Inter inæqualia vero, quia Angelus est capax, non solum imperfectionis, sed etiam peccati, ut dicitur

infra

infra quaest. 24. Neque ad id requiritur error positivus in intellectu, sed sufficit cognitio imperfecta, minimeque comprehensiva alterius ex extremis propositis, ut dicitur ibidem, ubi etiam notabitur, Angelis convenire naturaliter eiusmodi imperfectiorem, & inadaequationem cognitionis.

Ad 2. Electio dicitur à Philosopho appetitus praefiliati. Quia agit de nostra electione, quae non fit absque consultatione, & discursu. Ceterum non est de conceptu electionis liberae ut sic, discursus praevius, & praefiliatio proprie talis. Quia si absque deliberatione, & discursu datur in aliquo tanta perfectio cognitionis circa media, quanta acquiritur à nobis per discursum, dabitur vtiq; in eodem tanta dispositio ad eligendum liberè, quanta datur in nobis. Ita autem contingit in Angelis, ut appareat ex dictis supra quaest. 15.

Ad 3. Libertas arbitrij consistit in indivisibili, quoad conceptum negativum excludentis à se coactionem. Consistit etiam in indivisibili quoad suum conceptum genericum etiam positivum, sicut aliae omnes rationes communes. Ceterum libertas cuiusque Angeli in particulari eo est perfectior, quod ipse Angelus perfectior est, quod attinet ad conceptum eius positivum in particulari. Quia ubi cognitio est perfectior, & perfectior voluntas, ibi est perfectior libertas. Quae videlicet per utramque illam adaequatè constituitur.

Ad 4. Angelus consequitur necessariò pro primo suae existentiae instanti omnem suam perfectionem physicam naturalem, moralem verò, & quae ad moralitatem consequuntur non habet necessariò; idest habet necessariò, quae dependent à sola operatione Dei, non vero suas operationes, & quae à suis operationibus dependent. Quas videlicet omnes non potest simul exercere, sed successivè, nec ad summè perfectas pervenire potest, nisi per alias minus perfectas, uti clarius exponitur infra.



QVÆSTIO XX.

Utrum Angelus naturaliter diligat alios Angelos, sicut se ipsum, & Deum plusquam seipsum?

IPETRUS neutrum naturaliter prestare potest. 1. Quia diligibilia ad alium sunt ex diligibilibus ad se, ut habetur ex Philosoph. lib. 9. Ethic. c. 3. idest dilectio aliorum procedit in vnoquoque ex dilectione sui, tanquam ex causa, & radice prima. Causa autem, est id, propter quod praeminet effectui, & ei, quod propter aliud. Impossibile igitur est, ut Angelus, aut aliquis alius diligat alterum, quantum se, vel plusquam se.

2. Vnusquisque debet preferre beatitudinem suam beatitudini alterius, cum unusquisque sit gratia sui, atque intrinsecè ordinetur ad suam beatitudinem potius, quam ad beatitudinem alterius, ut dictum est quaest. ult. de virt. Teol. Magis autem diligitur is, cuius beatitudo, & felicitas praefertur, quam is, cuius beatitudo, & felicitas postponitur. Ergo unusquisque diligit magis se, quam quemlibet alium, nec fieri potest, ut diligat aliquem alium, sicut se ipsum, aut plusquam seipsum.

3. De conceptu dilectionis est, ut procedat per modum cuiusdam unionis. Quia de causa diligentes se invicem solent dicere, se invicem, alium se. Magis

autem vnitur vnusquisque sibi, quam cuiquam alij, siquidem vnitur sibi per identitatem, quam cum nullo alio habere potest. Ergo nec dilectionem quicquam habere potest, erga aliquem alium, æqualem dilectioni sui, eademve superiore.

4. Dilectio, qua creatura diligit Deum plusquam se est opus praestantissimum charitatis infusae, & supernaturalis, neque hæc charitas, quam Deus infundit in cordibus nostris, ut dicit Apostolus, & quam nec Angeli habere possunt, nisi per infusionem eiusdem, ut dicit August. lib. 12. de civit. Dei cap. 9. quidquam maius prestare potest. Ergo Angelus non potest dilectione naturali ad hoc pervenire, ut diligat Deum plusquam seipsum.

5. Si posset Angelus naturaliter diligere Deum plusquam seipsum, posset etiam naturaliter diligere super omnia simpliciter, & absolute. Quia omnia alia præter Deum diligit minus, quam se ipsum, ut apparet ex rationibus propositis. Diligere autem Deum super omnia, hoc verò est opus certissimè summum charitatis infusae, neque hæc prætergredi eos limites potest. Quia ultra omnia nihil amplius superest, cui denuo præferatur Deus. Ergo Angelus non potest naturaliter diligere Deum plusquam seipsum.

Art. 1. Respondetur. Commune est Angelo cum homine, ut necessariò diligat seipsum, tum secundum suam substantiam & existentiam, tum quoad omnia bona, tum intrinseca, tum extrinseca, cum quibus nullum aliud bonum sibi possibile, est impossibile. Nempe quoad hoc eadem circa utrumque militat ratio. Quapropter cum quaest. 13. de act. hum. ostensum sit hominem amore naturali, seu naturaliter necessariò eatenus se diligere, necesse non est idem de Angelo specialiter demonstrare. Commune itidem utrique est, ut non necessariò, sed electivè, & libera dilectione feratur ad utrumlibet bonorum inuicem impossibile, quorum absolute, & seorsim est capax. Quod similiter ostensum est ibidem, homini convenire. Commune consequenter utrique præterea est, ut naturali necessitate velit existentiam Dei secundum se. Quia existentia Dei est compossibilis cum omni, & quolibet bono absolute possibili respectu utriusque, immo est fons, & causa omnium aliorum bonorum, & sine ipso nullum aliud bonum haberi potest. Quia ratione ostensa est in eadem quaestione necessitas eiusmodi dilectionis Dei respectu hominis. Vnde, & Angelis etiam reprobis ea inest necessariò, saltem quoad specificationem.

Art. 2. Libera verò est tam homini, quam Angelo dilectio sui, ut finis cui, bonorum inuicem impossibile, quorum quodlibet inesse utriusque potest. Quia uterlibet potest velle sibi quodlibet bonum possibile respectu sui, si cognoscatur ut possibile. Ac per consequens potest nolle quodlibet bonum impossibile, cum eo quod actualiter vult. Quia volitio efficax alicuius boni, saltem implicite est volitio omnium impossibile cum illo. Hinc consequenter dicendum est, nec Angelum, nec hominem necessariò se diligere dilectione omnium maxima. Quia inter bona utrisque inuicem impossibile, alia sunt maiora aliis, ut infra dicitur. Dilectio autem, qua quis vult sibi maius aliquod suum bonum, est dilectio sui absolute maior, quam dilectio, qua vult sibi minus bonum: Nempe mensura dilectionis est bonum volitum dilecto. Hinc rursus deducitur, Angelum licet possit se diligere, non tamen necessariò se diligere amore comprehensivo sui, seu adaequato suae bonitati substantiali. Quia amor comprehensivus respectu alicuius, seu adaequatus eidem, est maximus inter omnes dilectiones naturaliter possibiles. Dictum autè modo est. Angelum non amare se necessariò.